

Generació 1959

Amb l'objectiu de garantir les pensions a partir del 2030, l'executiu espanyol proposa d'allargar la vida laboral fins a 67 anys. La mesura, que afectaria els nascuts a partir del 1959, encara s'ha de concretar, i inclouria també un control més estricte de les jubilacions anticipades que apliquen alguns ens públics.

El debat, i la consegüent incertesa per als treballadors que s'acosten a l'edat de jubilació, és viu des de fa anys. Fins quan la Seguretat Social podrà assumir la despesa en pensions per als jubilats i prejubilats si la població envelleix i

el nombre de cotitzants es cada vegada més baix? El 2040, hi haurà gairebé tants menors de 16 anys i jubilats com gent en edat de treballar. Per cada deu persones actives n'hi haurà nou que no ho seran, i a l'estat espanyol la població més gran de 65 anys

es doblarà fins a més de 15,3 milions, un 32% dels ciutadans. Amb aquesta projecció, la població que necessitarà una pensió es doblarà, amb un 18% menys de treballadors en actiu. L'executiu espanyol treballa amb la previsió que la caixa de la Seguretat Social podria començar a tenir dèficit a partir de l'any 2030, de manera que als nascuts l'any 1959 no se'ls podria garantir la prestació.

Si la crisi s'allarga i la població continua envellint a marxes forçades, el sistema espanyol de pensions serà, juntament amb el belga i l'irlandès, un dels que més s'encariran de la Unió Europea. Brussel·les adverteix que l'any 2060 l'envelliment de la població haurà disparat —anant molt bé— d'un 9% del PIB la despesa en pensions, salut i assistència a gent gran, subsidis de desocupació i educació, cosa que fulminarà la mitjana comunitària, del 4,7%. Amb l'actual augment de la desocupació, que ja supera el 18%, i el deteriorament

de les finances públiques, l'executiu espanyol vol encarar un possible col·lapse futur de la Seguretat Social amb canvis al sistema de pensions. Tanmateix, la proposta governamental és força confusa, tant en les formes com en els objectius que pretén assolir.

Més feina per als més cansats.

La proposta més controvertida —i més no per l'oposició frontal que ha despertat entre sindicats i partits polítics— és d'allargar la vida laboral dels treballadors un parell d'anys. Si ara l'edat legal de jubilació és 65 anys, tot i que la mitjana real no arriba a 63, els treballadors haurien d'ajornar l'entrada a l'època daurada fins a 67. La mesura, que estableix un calendari entre 2013 i 2025 per fer el salt als 67 anys, afectaria els treballadors que van néixer a partir de l'any 1959, és a dir, que ara tenen cinquanta anys. Segons l'executiu espanyol, l'actual disseny del sistema de pensions, que data de l'any 1919, fa inviable el sistema de solidaritat generacional en què la generació actual de cotitzants sustenta la dels actuals jubilats.

A l'Europa dels 27 la taxa de jubilació real és de 60 anys, mentre que la recomanació de Brussel·les és que s'augmenti la taxa d'activitat dels treballadors entre els 55 anys i els 64. En aquest sentit, Dinamarca és el país que ha fet més bé els deures. El 60% de la població amb edats compreses entre 55 anys i 64 és activa, just el doble que a Bèlgica, que és a la cua de la llista i que ja s'ha trobat serioses dificultats per a mantenir el sistema de pensions públiques.

En vista de l'allau de crítiques, tant de sindicats com de partits polítics, la vice-presidenta econòmica espanyola, Elena Salgado, va rectificar l'endemà mateix d'haver esbombat la mesura estrella: "És una iniciativa oberta a la negociació, pot ser matisada", va assegurar. També va intentar rebaixar l'impacte de la mesura, recordant que l'executiu està disposat a discutir la "gradualitat" a l'hora d'aplicar la mesura, com també a establir excepcions segons la duresa de la feina que hom faci.

Jubilats francesos, jubilades eslovenes

A quina edat es pot jubilar un europeu i tenir dret a una prestació? Tot esperant reformes en alguns països, el punt final a la dictadura dels horaris varia entre els 60 anys i els 65, i també hi té a veure el sexe del treballador. Per exemple, un ciutadà de l'estat francès, sigui home o dona, pot jubilar-se a 60 anys, si bé l'executiu té previst d'elevant els anys necessaris de contribució per a accedir a la pensió de 40 anys a 41 el 2012, i a 41,5 el 2020. A Bèlgica, l'edat de jubilació és 65 anys, però la llei permet de retirar-se als 60 si s'acrediten 35 anys de cotització. Eslovènia és el país europeu que va implantar primer una reforma del sistema de pensions per allargar l'edat de jubilació. En aquest cas, però, el lliandar era realment baix: 53 anys per a les dones i 58 per als homes. Amb la nova legislació, l'edat s'allarga fins a 61 anys i 63, respectivament. A Hongria, fins fa poc tots els treballadors es jubilaven a 57 anys, però des d'enguany s'allarga a 62 anys. La mateixa situació, però a partir del 2014, es trobaran els treballadors eslovacs. Eslovènia té una excepció per a les dones que hagin treballat des d'abans de 18 anys, que es poden jubilar als 55, mentre que la resta, homes i dones, ho han de fer als 61. Itàlia és el país que marca més diferències entre homes i dones. Mentre que una dona pot jubilar-se a 60 anys, l'home ha d'esperar als 65, tot i que ambdós sexes podrien jubilar-se abans si acrediten 35 anys de feina.

A l'altre costat de la balança hi ha Alemanya, Dinamarca, el Regne Unit i l'estat espanyol, que tenen previst d'augmentar l'edat legal de jubilació per sobre dels 65 anys. Alemanys i danesos ja han decidit de marcar el mínim a 67 anys, i aplicaran la mesura entre el 2012 i el 2029, i el 2024 i el 2027, respectivament. El Regne Unit preveu un increment de l'edat de jubilació de forma esglaonada fins el 2026 per tal d'arribar a 68 anys. És l'estat que més fa treballar per aconseguir la pensió.

És a dir, per als qui compten els anys que els queden per deixar l'oficina, la millor situació és ser francès en el cas dels homes, i treballar a Eslovènia per a les dones.

El Fons Monetari Internacional, el mateix dia en què l'executiu espanyol presentava la proposta de recomanar als empresaris que abaixessin el sou dels treballadors per sortir de la crisi, es mostrava a favor del conjunt de mesures del govern Zapatero. "La crisi a Espanya és molt forta a causa d'una situació immobiliària no pas gaire diferent de la que es va viure als Estats Units. Per tant, els espanyols han de fer un esforç considerable", va afirmar el director de l'FMI, Dominique Strauss-Kahn, que va remarcar, respecte a la sostenibilitat del sistema de pensions d'un país: "Més important que l'edat legal de jubilació és l'edat efectiva de jubilació." Malgrat què digui l'FMI, els sindicats estan decidits a lluitar per aturar l'allargament de la vida laboral. Comissions Obreres ja ha convocat manifestacions a les prin-

cipals ciutats de l'estat espanyol a final de mes. De moment, es descarta una vaga general, tot i que aquest mateix sindicat ho havia insinuat inicialment.

Què aporten dos anys més de feina?

Realment la caixa de la Seguretat Social s'engreixarà tant perquè els treballadors allarguin la vida laboral un parell d'anys? La professora d'hisenda pública de la UB Mercè Costa remarca que la proposta té pros i contres, i adverteix que la reforma del sistema de pensions s'hauria de valorar en conjunt, i no pas mesura a mesura: "Dos anys més de feina signifiquen automàticament dos anys més en què un treballador fa aportacions a la Seguretat Social, de manera que és una mesura positiva per a augmentar el saldo disponible. Però a l'altre costat de la balança hi

ha un problema que pot pesar molt: si tens una bossa de desocupats considerable, molts no podran incorporar-se al mercat laboral perquè tens treballadors actius amb més de 65 anys. Per tant, has de pagar la desocupació dels qui han estat expulsats del mercat. És a dir, que tant si fas l'una cosa com si fas l'altra, la balança es pot desequilibrar en qualsevol moment", adueix Mercè Costa.

Hi ha encara un altre punt a analitzar. Si la fi de la vida laboral se situa a 65 anys per tal d'incentivar l'entrada de joves al mercat de treball, la Seguretat Social pot perdre diners per una raó: els més grans solen tenir sous més elevats, de manera que les cotitzacions són superiors a les que pot fer un jove de vint anys que tot just comença a treballar. A l'altra banda, allargar la vida laboral fins als 67 permet de tenir persones cotitzant amb un sou més elevat, però, en canvi, es tanca més la porta al relleu generacional i, per tant, hi ha risc que la taxa de desocupació sigui més alta perquè els joves no poden treballar. "Fa l'efecte que el govern espanyol només s'ha basat en les grans xifres, però no s'ha aturat a valorar l'impacte de tot el conjunt. Les mesures, de forma aïllada, donen lloc a una resposta que no és necessàriament la veritable quan es conjuguen amb més mesures", conclou aquesta experta.

L'abús de prejubilacions. El segon gran objectiu de la Moncloa és corregir determinats usos de les prejubilacions, fins i tot en empreses amb beneficis. Es tracta d'augmentar l'actual edat mínima de 52 anys a 58 i "universalitzar-la de seguida". La premsa obeeix a la fugida de recursos públics que signifiquen aquestes sortides laborals, tot i que entra en contradicció amb la política que s'ha seguit a l'ens públic RTVE, on s'han prejubilat periodistes de 52 anys amb unes condicions més que favorables, a càrrec de l'estat.

La majoria d'experts coincideixen a denunciar que, darrere moltes prejubilacions executades per grans empreses, hi ha acomiadaments encoberts que van totalment a càrrec de la Seguretat Social, primer amb

EL TEMPS

L'executiu espanyol podria flexibilitzar l'edat de jubilació d'acord amb la pensió i el desgast físic dels oficis, una pràctica que ja es duu a terme en alguns països europeus.

la prestació de desocupació durant dos anys, i després amb una pensió reduïda fins que el treballador arriba a l'edat de retirar-se. En el cas de les grans empreses privades, les prejubilacions van a càrrec de la companyia, si bé amaguen també una trampa per al treballador. "No envien la gent a cobrar el subsidi de desocupació, sinó que ho paguen les empreses. Congelen el seu sou i, per tant, li paguen exactament la mateixa quantitat que en el moment que el prejubilien, fins que pugui cobrar una pensió de la Seguretat Social. Això fa que el treballador acabi cobrant menys i, per acabar de reblar el clau, és possible que aquesta companyia ni tan sols el substitueixi i s'estalviï un sou", argumenta Mercè Costa.

Quants anys he de treballar? Un altre punt que va encendre els ànims és el debat sobre l'ampliació del període de còmput de les pensions, que actualment pren com a referència els darrers quinze anys de vida laboral, entenent que són els de sou –i cotitzacions– més alts. "El sistema espanyol jubila abans els treballadors que fan tasques sedentàries que no pas els qui en fan de més càrrega física i de penositat", constata el text de bases. Ampliar la base de còmput abaratiria per regla general la pensió, segons

els càlculs de l'executiu espanyol.

En el cas dels autònoms, es vol evitar l'anomenada *pensió a la carta*, per la qual el treballador per compte propi eleva la base de cotització els darrers quinze anys amb l'objectiu d'augmentar la futura pensió, encara que hagi cotitzat el mínim la resta de la vida laboral. El text ofereix flexibilitat perquè, en un any difícil, no s'obligui a cotitzar per sobre dels rendiments obtinguts, però fixant alhora una cotització superior a la base mínima quan obtinguin guanys elevats. Dins la reformulació de les pensions, el govern espanyol té la intenció d'establir una única base reguladora per a totes, perquè actualment hi ha bases diferents segons el règim assalariat, autònom o de treballadora de la llar. Aquesta proposta també ha estat durament criticada, perquè transmet el missatge que, per assegurar-se una pensió digna, cal recórrer als plans privats de pensions.

La idea de l'executiu espanyol en aquest punt és vincular la quantia de les pensions a variables com l'evolució dels ingressos del sistema, la taxa de dependència, l'esperança de vida o l'evolució del PIB, de manera que la pensió seria més alta en temps de bonança i més baixa en etapes de recessió, com l'actual. Segons el document presentat per l'executiu

Entre la 'modernització' i la privatització

I si la maror al voltant de la suposada insostenibilitat del sistema de pensions fora un intent de crear un estat d'opinió favorable a reformar-lo? I si de rebot s'anara estenen la sensació que en el futur no hi haurà pensions per a tothom i que, consegüentment, és convenient de contractar un fons de pensions privat? Aquesta interpretació, a primer colp d'ull enrevessada, és la que sostenen amb dades i arguments un grup de professionals d'aquells que hom catalogaria d'*economistes crítics*.

Segons ells, es va creant una alarma artificial amb l'objectiu d'avançar cap a un desmantellament progressiu del sistema públic de pensions a favor dels plans de pensions privats. Al cap i a la fi, la iniciativa privada ha estès l'àmbit d'actuació de manera molt significativa en el camp de l'educació, i això mateix passa a l'àmbit de la sanitat. I si es fera això mateix en el cas de les pensions?

La preferència per les pensions privades és indestruïble de l'apogeu del capitalisme financer al llarg d'aquesta dècada. Els plans privats de pensió constitueixen una de les principals fonts de fons financers addicionals i la revalorització d'aquests plans depèn d'operacions especulatives en el context dels mercats financers mundials. Amb els fons privats de pensió és compra, es ven, es fan paquets i es presten capitals per alimentar el sistema financer i les borses de tot el món. I, com indica a EL TEMPS Miren Etxezarreta, professora d'economia de la Universitat Autònoma de Barcelona, "han estat un dels productes financers que han propiciat l'últim crac financer".

La Unió Europea, en aquesta matèria, és lluny encara del dinamisme dels Estats Units, però ha creat les ferramentes necessàries per a estendre aquests serveis financers. L'executiu comunitari ha eliminat algunes de les regulacions per a la inversió de capital de risc en els fons de pensions. Com explica Miren Etxezarreta, en la lògica del model capitalista ara vigent i des de l'òptica europea, "seria molt convenient de nodrir creixents fons privats de pensions, gestionats per inversors internacionals, per a proveir els capitals necessaris per al desenvolupament d'un poderós mercat de capital de la UE, a més de proporcionar sucosos beneficis als gestors financers".

La Federació Europea de Provisions per a la Jubilació, un grup de pressió dominat per interessos de fons de pensions britànics i holandesos, reclamava l'any 2004 que Europa havia de tenir com a objectiu que el 25% dels pagaments de pensions provingueren dels plans de fons privats.

Per tot això, els economistes crítics reclamen que l'opinió pública no es deixi enganyar pels cants de sirena d'una suposada *modernització* de les pensions, perquè, en realitat, es pretén emmascarar-ne la privatització. "El futur sistema públic de pensions, que se'ns presenta com 'el camí per a eixir de la crisi actual', no oferirà nivells suficients i segurs d'ingressos als pensionistes", replica Etxezarreta.

Un sistema basat en més presència de les pensions privades presenta, a més, el risc de trencar el principi de cobertura universal. El sistema ara vigent és el de repartiment, en el qual tots els treballadors contribueixen a un fons comú amb què es financen les pensions dels treballadors d'ahir i on les pensions dels treballadors d'avui seran finançades a partir de les contribucions dels treballadors de demà. El sistema alternatiu és el de capitalització, un sistema segons el qual la pensió es calcula a partir de l'estalvi privat que cada individu fa al llarg de la seua vida. Com assenyalen els economistes crítics, "la *solidaritat* o la *redistribució* semblen tenir escassa rellevància en els sistemes privats de pensions". Prescindir dels factors redistributius dels sistemes públics pot comportar serioses conseqüències socials, com ara "portar a un risc totalment insuportable els ciutadans més vulnerables", diu Etxezarreta. "Es tracta d'un model d'integració que fa perillar les fites socials de tot Europa", assegura.

Segons aquesta professora de la Universitat Autònoma de Barcelona, les pensions privades no resolen les preteses deficiències dels esquemes públics. "Les pensions privades –diu– resten subjectes a un risc més gran que les públiques, perquè el risc dels actius financers invertits en valors borsaris és vertaderament més elevat, com ho mostra l'evolució recent del mercat financer." Entre final del 2007 i principi del 2008, la crisi financera va arrossegar el 18% del valor dels fons de pensions.

V. Tena

espanyol, l'objectiu és "compassar el creixement de despesa amb les possibilitats del sistema". La pensió mitjana dels 8.614.238 pensionistes és ara de 761,82 euros al mes.

Més reformes. A l'estat espanyol, les dues reformes que s'han dut a terme en matèria de pensions han anat encaminades precisament a allargar la vida laboral del treballador. Des del gener d'enguany, els empresaris

tenen una nova bonificació del 40% en les cotitzacions dels seus treballadors de 59 anys, que s'afegeix a les que ja hi havia per als de 60 anys. A més a més, la pensió dels treballadors que romanguin al seu lloc de feina més enllà dels 65 anys augmentarà entre un 2% i un 3% anual. Malgrat que la Unió Europea fa molts anys que intenta harmonitzar els sistemes de pensions dels estats membres, no se n'ha sortit. I no sembla que ho

pugui fer en un termini raonable, perquè les economies dels estats i els seus sistemes fiscals són massa heterogenis per a mirar d'arribar a cap consens.

Mentrestant, el debat sobre les pensions a l'estat espanyol s'albira llarg i complex. Caldrà veure quina reacció susciten les protestes sindicals, i sobretot, el calendari electoral.

Gemma Aguilera